

پونکسیون مایع مغزی نخاعی

LP

(Lumbar Puncture)

پونکسیون مایع مغزی نخاعی چیست ؟

مایع مغزی نخاعی به صورت یک مایع شفاف و بی رنگ تولید شده در مغز است که در اطراف مغز و نخاع جریان دارد و از آن ها محافظت می کند . علاوه بر این یک عملکرد حیاتی در خود تنظیمی جریان خون در مغز دارد . روزانه حدود نیم لیتر مایع مغزی نخاعی ساخته می شود که هر پنج الی شش ساعت یک بار به طور کامل جایگزین می شود . پونکسیون مایع مغزی نخاعی روشی است که در آن پزشک نمونه ای از مایع اطراف نخاع می گیرد . بررسی این مایع برای تشخیص بعضی از بیماری ها مانند عفونت مغز و خون ریزی مغزی کمک کننده است . نمونه گیری در قسمت پائین کمر انجام می شود . در حین پونکسیون کمری ، یک سوزن در فضای بین دو استخوان کمر (مهره ها) وارد می شود تا نمونه ای از مایع نخاعی برداشته شود .

هدف از انجام پونکسیون مایع مغزی نخاعی چیست ؟

پزشک ممکن است برای کنترل مشکلات مغز یا نخاع درخواست این بررسی را بدهد . بعضی از نمونه های آن عبارتند از:

- ✓ اندازه گیری فشار مایع مغزی نخاعی
- ✓ تشخیص عفونت های مغز و نخاع
- ✓ خونریزی های مغزی
- ✓ تشخیص برخی بیماری ها مانند گیلن باره ، MS ، لوسمی ، آنوریسم مغزی و ...
- ✓ سرطانی که به بافت اطراف مغز یا نخاع گسترش یافته است .
- ✓ تزریق دارو جهت بی حسی نخاعی ، داروهای ضد سرطان ، آنتی بیوتیک ها و ...
- ✓ خارج کردن مقداری مایع مغزی نخاعی برای درمان فشار بالای داخل جمجمه

نکات مراقبتی قبل از انجام پونکسیون کمری چیست ؟

- ✚ اگر از داروی آسپرین ، رقیق کننده خون و یا ضد انعقاد خون طی چند روز قبل مصرف کرده اید حتما به پزشک و پرستار اطلاع دهید زیرا این دارو ها خطر خونریزی را زیاد می کنند .
- ✚ قبل از این اقدام حتما مثانه تان را از طریق ادرار خالی کنید .
- ✚ در صورت هرگونه حساسیت دارویی یا مواد غذایی حتما تیم درمانی تان را در جریان قرار دهید .

نحوه کشیدن مایع مغزی نخاعی (LP) چگونه است ؟

این اقدام با اخذ رضایت کتبی از بیمار بعد از آموزش های لازم در بخش یا اتاق عمل به صورت سرپایی انجام می شود . بیمار به صورت خوابیده به پهلو یا نشسته ، پاهای خود را به سمت شکم جمع می کند . در کودکان فرد دیگری کودک را به این حالت نگه می دارد . سپس انتهای ستون فقرات ضدعفونی می شود و بعد از آن بین دو مهره ستون فقرات را بی حس می کنند . پزشک سوزن کوچکی را وارد بین دو مهره می کند که به دلیل بی حس بودن آن ناحیه ، فرد فشار زیادی را احساس نخواهد کرد و سرانجام مقداری مایع مغزی نخاعی توسط سوزن به بیرون نشست خواهد کرد. پس از چند دقیقه آزمایش LP به اتمام رسیده و محل ورود سوزن پانسمان می شود . در صورت لزوم لوله باریکی به نام درن در محل خروج مایع تعبیه می شود تا مایع مغزی نخاعی خارج شود . همچنین یک نمونه از این مایع خارج شده جهت بررسی به آزمایشگاه ارسال می شود . در طول این اقدام از حرکت های ناگهانی و سرفه توسط بیمار باید اجتناب شود .

عوارض جانبی احتمالی پنوکسیون کمبری چیست ؟

- ✓ **سردرد :** ممکن است تا 48 ساعت پس از گرفتن مایع نخاع شروع شود و معمولا 2 تا 3 روز طول می کشد .
- ✓ **درد کمر**
- ✓ **بیرون زدگی ساقه ی مغز :** در رابطه با افزایش فشار داخل جمجمه به دلیل تومور مغزی یا موارد دیگر
- ✓ **خون ریزی :** رگ های خونی اطراف کانال نخاع ممکن است هنگام قرار دادن سوزن آسیب ببینند .

پس از انجام این پروسیجر توجه به چه نکاتی مفید می باشد ؟

- ✓ در وضعیت طاق باز (خوابیده به پشت) به مدت 4 الی 6 ساعت باشید .
- ✓ ممکن است مقداری سردرد را تجربه کنید که با نشستن یا ایستادن تشدید و با خوابیدن بهتر می شود .
- ✓ سردرد معمولا با استراحت کردن در وضعیت دمر ، استفاده از داروهای ضددرد و مصرف آب و مایعات کنترل می شود .
- ✓ در صورت تشدید سردرد به پرستار اطلاع بدهید .

چه مراقبت هایی بعد از انجام عمل LP در منزل لازم هستند ؟

- ✓ روزهای ابتدایی استراحت کنید .
- ✓ از انجام ورزش های سنگین خودداری کنید .
- ✓ نیاز به رژیم مواد غذایی خاصی نیست .
- ✓ پانسمان عمل را می توانید بعد دو روز بردارید .
- ✓ جواب آزمایش خود را حتما به پزشک خود نشان دهید .
- ✓ در صورت داشتن هرگونه علائم غیر عادی به پزشک مراجعه نمایید .

Reference:

1. Destrebecq A, Terzoni S, Sala E. Post-lumbar puncture headache: a review of issues for nursing practice. Journal of Neuroscience Nursing. 2014;46(3):180-6.

2. Evans RW. Complications of lumbar puncture. Neurologic clinics. 1998;16(1):83-105.

تهیه کننده : سعیده عباسی رابط آموزش بخش جراحی اعصاب

بیمارستان مهر حضرت عباس

پاییز ۱۴۰۴